

рації. МСФЗ акцентує увагу на питанні, чи здійснюється контроль над активом, який було передано. USA GAAP зосереджується на тому, чи суб'єкт господарювання передав контроль над реалізованим активом і чи це «законно» підтверджено навіть у випадку банкрутства або отримання права передачі.

Узагальнюючи короткий аналіз наведених зміни в процесі конвергенції МСФЗ та USA GAAP, а також, враховуючи неодноразовість їх часових впроваджень, що викликають різниці у відображенні складових фінансових інструментів, хотілося звернути увагу й на відмінність у підходах цих документів. Дуже схоже, що вказівки, зазначені у USA GAAP, – це модель понесених збитків, тоді як керівництво МСФЗ 9 – модель очікуваних витрат.

Список використаних джерел: 1. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016. 2. ASC 326 Financial Instruments Credit Losses. URL: https://www.researchgate.net/publication/331624995_ASC_326_Financial_Instruments-Credit_Losses.

УДК 657.21

Н. В. Якименко-Терещенко, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економічного аналізу та обліку

П. С. Рябініна, магістрантка кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Ключові слова: облік, дебіторська заборгованість, факторинг, резерв сумнівних боргів.

Однією з найважливіших та найбільш досліджуваних ділянок бухгалтерської роботи є облік дебіторської заборгованості. Однак у наш час є багато проблемних питань щодо відображення її обліку. До них належать:

- недостатня розробленість методичних підходів до класифікації та оцінки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість у обсязі й вигляді, достатньому для виконання аналізу розрахунків підприємства з покупцями;
- непристосованість та неефективність методів визначення резерву сумнівних боргів відповідно до П(С)БО 10;
- недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції щодо його застосування з обліку розрахунків з покупцями та замовниками;
- неефективно організований внутрішній контроль дебіторської заборгованості на підприємствах;
- нерозвиненість форм рефінансування для ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Тому виникає необхідність у розробленні деяких заходів щодо удосконалення обліку розрахунків із покупцями та власне дебіторської заборгованості [1].

З метою вирішення проблем та вдосконалення обліку дебіторської заборгованості зазвичай у науковій літературі пропонують такі заходи [2-4]:

1) використовувати метод нарахування резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за строками непогашення (до 3, 6 і 12 місяців);

2) використовувати метод розрахунку з покупцями, який широко застосовується у країнах із розвинутими ринковими відносинами, – метод надання знижок за дострокової оплати;

3) створювати резерв сумнівних боргів за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості наприкінці року перед складанням звітності, а використовувати його протягом звітного року. Резерв сумнівних боргів варто формувати в розрізі кожного боржника, за термінами непогашення дебіторської заборгованості та залежно від розмірів підприємства й обсягів діяльності. Це дасть змогу отримувати інформацію про суми дебіторської заборгованості, яка визнана сумнівною; про суми списаної дебіторської заборгованості в межах та понад резерв сумнівних боргів; про суми заборгованості, що раніше була визнана безнадійною;

4) збільшувати кількість покупців і замовників підприємства для зменшення масштабів ризику несплати боргів;

5) удосконалити контроль стану розрахунків з дебіторами, зокрема за простроченими заборгованостями, своєчасно виявляючи такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства;

6) внести зміни до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», у яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті. Водночас треба вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках;

7) здійснювати моніторинг потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо);

8) необхідно своєчасно та періодично контролювати співвідношення дебіторської заборгованості, адже значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською створює загрозу для фінансової стабільності підприємства та потребує залучення додаткових джерел фінансування [2].

Виникнення дебіторської заборгованості є об'єктивним явищем, яке потребує прийняття ефективних управлінських рішень, одним з яких є її рефінансування шляхом проведення факторингових операцій. Застосування факторингових операцій сприяє зменшенню втрат за безнадійними боргами.

Факторинг здійснюється за дебіторською заборгованістю з товарних операцій, синтетичний облік яких ведеться на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» та субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами».

За договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Предметом договору факторингу може бути право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога).

Фінансовий результат від операцій факторингу визначається як різниця між виручкою і балансовою вартістю переданого фінансового активу та відображається на субрахунку 793 «Результати іншої звичайної діяльності».

Відображення плати за здійснення факторингових послуг доцільно здійснювати на рахунку 92 «Адміністративні витрати, оскільки цей вид витрат зазначений у П(С)БО 16 «Витрати» як плата за розрахунково-касове обслуговування банку та інші послуги банку.

Таким чином, факторингові операції є засобом прискорення розрахунків та дієвим механізмом, що сприяє економії обігових коштів підприємства.

Список використаних джерел: 1. Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04 / Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк, 2005. 20 с. 2. П'ятигорець Г. С., Ніколайчук К. В. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту»*. 2017. Вип. 13. С. 40-46. 3. Акімова Н. С., Топоркова О. В., Євлаш Т. О., Говоруха О. О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі : монографія. Харків: ХДУХТ, 2016. 285 с. 4. Малютяк С. Факторинг: особливості обліку та правового регулювання, або як прискорити обіговість оборотних активів за допомогою факторингових схем. *Аудитор України*. 2016. № 7- 8. С. 48-53.